

HZN

glasilo

Broj 01/2024

Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

NOVE
HRVATSKENORME
na hrvatskome jeziku

 HZN

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa
stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 16. 2024.
ISSN 1847-4217
URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač: Hrvatski zavod za norme
MB: 1957406
OIB: 76844168802
Sjedište: Ulica grada Vukovara 78,
10000 Zagreb
Telefon: 01/610 60 95
Telefax: 01/610 93 21

Glavni urednik: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Pomoćnik glavnog urednika: Sandra Knežević

Tehnički urednik: Sandra Knežević

Uredništvo: Ana Marija Boljanović, Ivo Andreis,
Marina Babić, Melanija Grubić Sutara,
Tatjana Majić

Lektura: Ivana Canosa

Grafička priprema: Sandra Knežević

Izlazi: mjesečno

Datum objave: 2024-01-31

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

Poštovani čitatelji!

Pred vama je prvi broj službenoga glasila Hrvatskog zavoda za norme u 2024. godini.

U rubrici Novosti iz HZN-a donosimo pregled hrvatskih norma dostupnih na hrvatskom jeziku, koje su prijevodi engleskih verzija hrvatskih norma objavljenih u razdoblju od srpnja do prosinca 2023. godine.

Tu je poziv za sudjelovanje na međunarodnoj IECEx konferenciji o protueksplozijskoj zaštiti koju zajedno organiziraju IEC, IECEx, UNECE, HZN i Fiditas, a održat će se 14. i 15. ožujka 2024. godine u Podstrani kod Splita.

Kao i u svakom broju, u rubrici Novosti iz HZN/TO-a nalazi se tablica u kojoj je dan brojčani prikaz članstva u Hrvatskom zavodu za norme.

U rubrici Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija objavljujemo zanimljivosti iz rada ISO-a, IEC-a, CEN-a, CENELEC-a i ETSI-ja.

Iz ISO-a donosimo prijevod članka **Supporting agrifood systems through international standards** u kojemu možete saznati kako međunarodne norme podupiru sustave poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Novoosnovani ISO-ov tehnički odbor ISO/TC 347, *Data-driven agrifood systems* započeti će s radom u travnju ove godine. Donosimo i prilog o novim izdanjima ISO-ovih norma objavljenih tijekom studenoga i prosinca 2023. godine

Iz IEC-a donosimo prijevod članka **Walking on sunshine** o potencijalu solarnih fotonaponskih uređaja (PV) koji se nameću kao prihvatljivo rješenje za iskorištavanje Sunčeve energije i kao jedan od najjeftinijih načina proizvodnje električne struje. A da bi proizvođači fotonaponskih instalacija na jednostavan i pouzdan način mogli pronaći komponente koje će im omogućiti izradu visokokvalitetnih fotonaponskih proizvoda i sustava tu su IEC-ov certifikati za fotonaponske sustave koji dokazuju da su svi elementi i komponente sustava projektirani, proizvedeni i ispitani u skladu s IEC-ovim međunarodnim normama.

Objavljena je nova norma za označavanje metalnih ventila koja pridonosi sigurnosti opreme pod tlakom, EN 19:2023, *Marking of metallic valves*, a pripremio ju je CEN-ov tehnički odbor CEN/TC 69, *Industrial valves*. CEN i CENELEC pozdravljaju belgijsko predsjedanje Vijećem Europske unije, te se raduju prilici da kroz normizaciju podrže neke od prioriteta novog predsjedništva. Prijevod priopćenja za tisak donosimo u cijelosti. CEN i CENELEC aktivno sudjeluju i u raspravama o novom prijedlogu Uredbe EU-a o sigurnosti igračaka koja uključuje primjenu harmoniziranih normi za pretpostavku o sukladnosti ističući važnu ulogu europskih normi u sigurnosti svih igračaka kojima se trguje na jedinstvenom tržištu.

Francuska nacionalna agencija za kibernetičku sigurnost (ANSSI) dodijelila je certifikat ETSI-jevu sigurnosnom profilu (*Protection Profile*) mobilnih uređaja široke potrošnje u okviru globalnoga certifikacijskog okvira prema „Zajedničkim kriterijima“ (*Common Criteria*). To je bitan korak kojim se naglašava važnost sigurnosti za korisnike mobilnih uređaja. Pročitajte prijevod ETSI-jevog priopćenja za tisak.

Ugodno čitanje!

Sadržaj 1/2024

Proslov

Novosti iz HZN-a

- Nove hrvatske norme na hrvatskome jeziku 4
- Projekt prevođenja harmoniziranih europskih norma na hrvatski jezik (SA/CEN/2021-02 i SA/CLC/2021-02) 8
- Poziv na međunarodnu IECEx konferenciju o protueksplozijskoj zaštiti 9

Novosti iz HZN/TO-a

- Članovi Hrvatskog zavoda za norme 10
- Odluke Upravnog vijeća vezane za članstvo u HZN-u 11

Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija

ISO

- Međunarodne norme podupiru sustave poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda 12
- Trendovi u normama 13

IEC

- Šetnja na suncu 15

CEN i CENELEC

- Nova norma za označivanje metalnih ventila pridonosi sigurnosti opreme pod tlakom 16
- CEN-CENELEC-ova radionica o inovativnim rješenjima za infrastrukturu za punjenje električnih vozila usmjerenu na korisnika 16
- Sigurne igračke na cijelom jedinstvenom tržištu zahvaljujući europskim normama! 17
- 'BUDIMO EUROPA': CEN i CENELEC pozdravljaju belgijsko predsjedanje Vijećem EU-a 18

ETSI

- ETSI-jev sigurnosni profil za zaštitu pametnih telefona dobio je certifikat od francuske agencije za kibernetičku sigurnost, prvi te vrste u svijetu 20

Naslovnica: *Vizual objava novih hrvatskih norma na hrvatskome jeziku*
HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A50)

ISSN 1847-4217

Nove hrvatske norme na hrvatskome jeziku

Donosimo vam pregled hrvatskih norma dostupnih na hrvatskom jeziku koje su prijevodi engleskih verzija hrvatskih norma objavljenih u razdoblju od srpnja do prosinca 2023. godine. Velik dio prijevoda norma nastao je sudjelovanjem HZN-a u projektu izvornoga naslova Translation of European standardization documents into Community languages u suradnji EK-a i Središnje uprave CEN-a i CENELEC-a (CCMC).

HRN IEC 60050-471:2022

Međunarodni elektrotehnički rječnik – 471. poglavlje: Izolatori (IEC 60050-471:2007)

International Electrotechnical Vocabulary (IEV) – Part 471: Insulators (IEC 60050-471:2007)

PODRUČJE PRIMJENE:

Ovaj dio norme IEC 60050 daje općenito nazivlje koje se upotrebljava u području izolatora. Ovo nazivlje usklađeno je s nazivljem u drugim posebnim dijelovima IEV-a.

Hrvatski tekst norme HRN IEC 60050-471:2022 pripremio je tehnički odbor HZN/TO E36, *Izolatori* Hrvatskoga zavoda za norme.

HRN EN 590:2022

Goriva za motorna vozila – Dizelsko gorivo – Zahtjevi i metode ispitivanja (EN 590:2022)

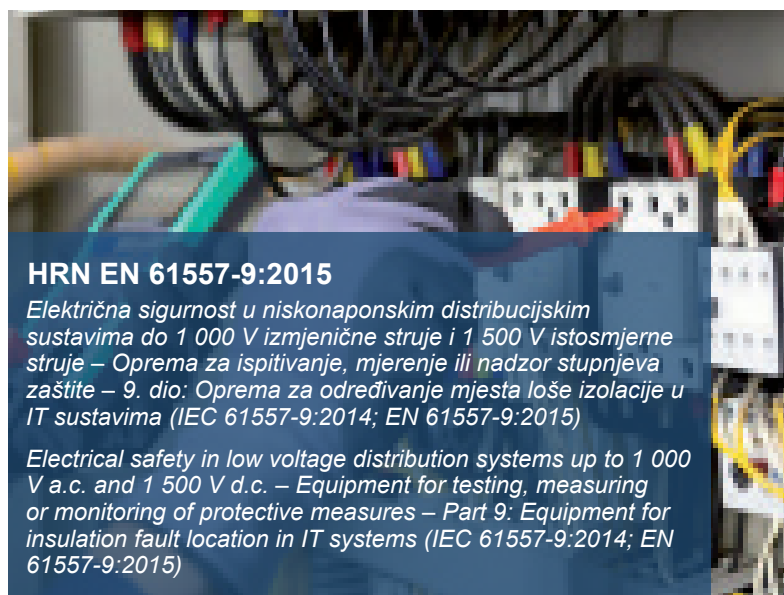
Automotive fuels – Diesel – Requirements and test methods (EN 590:2022)

PODRUČJE PRIMJENE:

U ovom se dokumentu utvrđuju zahtjevi i metode ispitivanja za dizelsko gorivo za motorna vozila koje se prodaje i isporučuje na tržištu. Dokument se primjenjuje na dizelsko gorivo namijenjeno vozilima s dizelskim motorom izvedenim za pogon na dizelsko gorivo koje sadrži do 7,0 % (V/V) metilnih estera masnih kiselina (FAME).

NAPOMENA: Za potrebe ovog dokumenta, izrazi „% (m/m)“ i „% (V/V)“ upotrebljavaju se za označavanje masenog udjela odnosno volumnog udjela.

Hrvatski tekst norme HRN EN 590:2022 pripremio je tehnički odbor HZN/TO 28, *Naftni proizvodi i maziva* Hrvatskoga zavoda za norme.

HRN EN 61557-9:2015

Električna sigurnost u niskonaponskim distribucijskim sustavima do 1 000 V izmjenične struje i 1 500 V istosmjerne struje – Oprema za ispitivanje, mjerenje ili nadzor stupnjeva zaštite – 9. dio: Oprema za određivanje mjesta loše izolacije u IT sustavima (IEC 61557-9:2014; EN 61557-9:2015)

Electrical safety in low voltage distribution systems up to 1 000 V a.c. and 1 500 V d.c. – Equipment for testing, measuring or monitoring of protective measures – Part 9: Equipment for insulation fault location in IT systems (IEC 61557-9:2014; EN 61557-9:2015)

PODRUČJE PRIMJENE:

U ovome su dijelu norme IEC 61557 navedeni zahtjevi za sustav za određivanje mjesta loše izolacije (IFLS) koji utvrđuje mjesta loše izolacije u bilo kojemu dijelu sustava u sklopu neuzemljenih izmjeničnih IT sustava i neuzemljenih izmjeničnih IT sustava s galvanski spojenim istosmjernim krugovima s nazivnim naponima do 1 000 V izmjenične struje, kao i u sklopu neuzemljenih istosmjernih IT sustava s naponima do 1 500 V istosmjerne struje, neovisno o načelu mjerenja.

IT sustavi opisani su u normi IEC 60364-4-41, kao i u drugoj literaturi. Treba napomenuti dodatne podatke za odabir uređaja u drugim normama.

NAPOMENA: Dodatne informacije o određivanju mjesta loše izolacije mogu se naći u sljedećim normama: IEC 60364-4-41:2005, 411.6, i IEC 60364-5-53:2001, 531.3.

Hrvatski tekst norme HRN EN 61557-9:2015 pripremio je tehnički odbor HZN/TO E85, *Oprema za mjerenje električnih i elektromagnetskih veličina* Hrvatskoga zavoda za norme.

HRN EN 50126-2:2017

Željeznički sustav – Specifikacija i prikaz pouzdanosti, raspoloživosti, mogućnosti održavanja i sigurnosti (RAMS) – 2. dio: Sustavni pristup sigurnosti (EN 50126-2:2017)

Railway Applications – The Specification and Demonstration of Reliability, Availability, Maintainability and Safety (RAMS) – Part 2: Systems Approach to Safety (EN 50126-2:2017)

PODRUČJE PRIMJENE:

U ovome 2. dijelu norme EN 50126:

- razmatraju se generički aspekti životnoga ciklusa RAMS-a povezani sa sigurnošću

- definiraju se metode i alati koji su neovisni o stvarnoj tehnologiji sustava i podsustava

- korisniku norme pružaju se:

- razumijevanje sustavnoga pristupa sigurnosti što je ključan pojam u sklopu norme EN 50126

- metode za izvođenje sigurnosnih zahtjeva i pripadajućih zahtjeva za sigurnosnu nepovredivost sustava te za njihovu raspodjelu na podsustave

- metode za izvođenje razina sigurnosne nepovredivosti (SIL) za elektroničke funkcije povezane sa sigurnošću

NAPOMENA: Ova norma ne dopušta dodjelu razina sigurnosne nepovredivosti neelektroničkim funkcijama.

- pružaju se smjernice i metode za sljedeća područja:

- sigurnosni proces

- dokazivanje i prihvaćanje sigurnosti

- organizaciju i neovisnost uloga

- procjenu rizika

- specifikaciju sigurnosnih zahtjeva

- raspodjelu zahtjeva funkcionalne sigurnosti

- projektiranje i implementaciju

- korisniku norme pružaju se metode za osiguranje sigurnosti u odnosu na sustav koji se razmatra i njegova međudjelovanja

- daju se smjernice o definiciji sustava koji se razmatra, uključujući identifikaciju sučelja i međudjelovanja toga sustava i njegovih podsustava ili drugih sustava, a radi obavljanja analize rizika

- ne definiraju se:

- ciljevi, količine, zahtjevi ili rješenja RAMS-a za specifične željezničke sustave

- pravila ili procesi koji se odnose na certifikaciju željezničkih proizvoda prema zahtjevima ove norme

- proces odobrenja koji provodi tijelo nadležno za sigurnost.

Ovaj 2. dio norme EN 50126 primjenjiv je u području primjene za željeznice, kao što su upravljanje, nadzor i signalizacija te željeznička vozila i stabilna postrojenja, a posebice je primjenjiv:

- na specifikaciju i dokazivanje sigurnosti za sve željezničke sustave i na svim razinama takve primjene, prema potrebi, od cjelovitih željezničkih sustava do velikih sustava te do pojedinačnih i složenih podsustava i komponenti unutar tih velikih sustava, uključujući i one koje sadrže programsku podršku, a posebice:

- na nove sustave

- na nove sustave integrirane u postojeće već prihvaćene sustave, ali samo u onoj mjeri i ako se integrira novi sustav s novom funkcionalnošću; inače nije primjenjiv na bilo koje neizmijenjene aspekte postojećega sustava

- koliko je god u razumnoj mjeri moguće, na izmjene i proširenja postojećih sustava prihvaćenih prije izrade ove norme, ali samo u onoj mjeri i ako se postojeći sustavi mijenjaju; inače nije primjenjiv na bilo koji neizmijenjeni aspekt postojećega sustava

- na sve odgovarajuće faze životnoga ciklusa sustava

- za upotrebu željezničkim nositeljima dužnosti i željezničkim dobavljačima.

Ovu normu nije potrebno primjenjivati na postojeće sustave koji ostaju nepromijenjeni, uključujući one sustave koji su već u skladu s bilo kojom ranijom verzijom norme EN 50126.

Postupak definiran ovom europskom normom pretpostavlja da željeznički nositelji dužnosti i željeznički dobavljači imaju utvrđena pravila na poslovnoj razini koja se bave kvalitetom, radnim značajkama i sigurnošću. Pristup definiran ovom normom u skladu je s primjenom zahtjeva za upravljanje kvalitetom koji se nalaze u normi EN ISO 9001.

Hrvatski tekst norme HRN EN 50126-2:2017 pripremio je tehnički odbor HZN/TO E9, *Električna oprema za željeznicu* Hrvatskoga zavoda za norme.

HRN EN ISO 13688:2013

Zaštitna odjeća – Opći zahtjevi (ISO 13688:2013; EN ISO 13688:2013)

Protective clothing – General requirements (ISO 13688:2013; EN ISO 13688:2013)

PODRUČJE PRIMJENE:

U ovoj se međunarodnoj normi navode opći zahtjevi izvedbe u pogledu ergonomije, neškodljivosti, oznake veličine, starenja, kompatibilnosti i označivanja zaštitne odjeće te podaci koje proizvođač dostavlja uz zaštitnu odjeću. Ova je međunarodna norma namijenjena samo upotrebi u kombinaciji s drugim normama sa zahtjevima za specifično zaštitno svojstvo, a ne za samostalnu upotrebu.

Hrvatski tekst norme HRN EN ISO 13688:2013 pripremio je tehnički odbor HZN/TO 557, *Zaštitna odjeća* Hrvatskoga zavoda za norme.

HRN EN 13480-2:2017

Metalni industrijski cjevovodi – 2. dio: Materijali (EN 13480-2:2017)

Metallic industrial piping – Part 2: Materials (EN 13480-2:2017)

PODRUČJE PRIMJENE:

Ovaj dio ove europske norme utvrđuje zahtjeve za materijale (uključujući materijale s metalnom oblogom) za industrijske cjevovode i njihove nosače dane normom EN 13480-1, izrađene od metalnih materijala. Ograničen je na čelike dovoljne duktilnosti. Ovaj dio ove europske norme ne primjenjuje se na materijale u području puzanja.

NAPOMENA: Drugi materijali bit će naknadno dodani amandmanima.

Utvrđuje zahtjeve za odabir, inspekciju, ispitivanje i označivanje metalnih materijala za izradu industrijskih cjevovoda.

Hrvatski tekst norme HRN EN 13480-2:2017 pripremio je tehnički odbor HZN/TO 561, *Kotlovi, posude pod tlakom, cjevovodi i plinske boce* Hrvatskoga zavoda za norme.

HRN EN 13119:2016

Ovješene fasade – Nazivlje (EN 13119:2016)

Curtain walling – Terminology (EN 13119:2016)

PODRUČJE PRIMJENE:

U ovoj se europskoj normi opisuje nazivlje koje se upotrebljava u dokumentima, crtežima, specifikacijama itd., kada se odnosi na detalje elemenata ovješene fasade i predstavlja opsežan, ali ne i potpun popis uobičajenog nazivlja.

Namjera norme nije ponavljanje fizikalnih definicija koje su dio zasebnih normi iz područja ovješene fasade, a odnose se na zahtijevana svojstva i s njima povezane metode ispitivanja.

Hrvatski tekst norme HRN EN 13119:2016 pripremio je tehnički odbor HZN/TO 536, *Vrata, prozori i staklo u graditeljstvu* Hrvatskoga zavoda za norme.

HRN EN 61557-8:2015

Električna sigurnost u niskonaponskim distribucijskim sustavima do 1 000 V izmjenične struje i 1 500 V istosmjernje struje – Oprema za ispitivanje, mjerenje ili nadzor zaštitnih mjera – 8. dio: Naprave za nadzor izolacije za IT sustave (IEC 61557-8:2014; EN 61557-8:2015)

Electrical safety in low voltage distribution systems up to 1 000 V a.c. and 1 500 V d.c. – Equipment for testing, measuring or monitoring of protective measures – Part 8: Insulation monitoring devices for IT systems (IEC 61557-8:2014; EN 61557-8:2015)

PODRUČJE PRIMJENE:

U ovome su dijelu norme IEC 61557 navedeni zahtjevi za naprave za nadzor izolacije (IMD), koje trajno nadziru otpor izolacije RF prema uzemljenju u sklopu neuzemljenih izmjeničnih IT sustava, izmjeničnih sustava s galvanski spojenim istosmjernim krugovima s nazivnim naponima do 1 000 V izmjenične struje, kao i u sklopu neuzemljenih istosmjernih IT sustava s naponima do 1 500 V istosmjernje struje, neovisno o metodi mjerenja.

IT sustavi opisani su u normi IEC 60364-4-41, kao i u drugoj literaturi. Treba napomenuti dodatne podatke za odabir naprava u drugim normama.

NAPOMENA: Upotrebu IMD-ova u IT sustavima određuju razne norme. U tim slučajevima, svrha je opreme signalizirati opadanje otpora izolacije RF ispod najmanje dopuštene granične vrijednosti.

Prema ovome dijelu norme IEC 61557 IMD-ovi se također mogu upotrebljavati za TT, TN i IT sustave ili uređaje isključene iz napajanja.

Hrvatski tekst norme HRN EN 61557-8:2015 pripremio je tehnički odbor HZN/TO E85, *Oprema za mjerenje električnih i elektromagnetskih veličina* Hrvatskoga zavoda za norme.

HRN EN 1433:2005

Odvodni kanali za prometne i pješačke površine – Razredba, projektiranje i ispitni zahtjevi, označivanje i vrednovanje sukladnosti (EN 1433:2002+AC:2004)

Drainage channels for vehicular and pedestrian areas – Classification, design and testing requirements, marking and evaluation of conformity (EN 1433:2002+AC:2004)

PODRUČJE PRIMJENE:

U ovoj su europskoj normi navedeni zahtjevi za linearne odvodne kanale za prikupljanje i prijenos površinske vode pri postavljanju na površine koje služe prometu pješaka i/ili vozila.

Ti se odvodi definiraju kao tip I, za koji nije potreban dodatni nosač, ili tip M, za koji je potreban dodatni nosač za okomita i vodoravna radna opterećenja u skladu s preporukama proizvođača.

U ovoj su normi navedeni zahtjevi za rešetke i poklopce koji su sastavni dio linearnoga sustava odvodnje. Ova se norma primjenjuje na mreže, jedinice s utorima i rubničke jedinice do svijetloga otvora od 1 000 mm.

U ovoj su normi navedene definicije, razrede, projektiranje i ispitni zahtjevi, označivanje i kontrola kvalitete odvodnih kanala.

Hrvatski tekst norme HRN EN 1433:2005 pripremio je tehnički odbor HZN/TO 554, *Obrada otpadnih voda* Hrvatskoga zavoda za norme.

HRN EN 50122-1:2011

Željeznički sustav – Stabilna postrojenja – Električna sigurnost, uzemljivanje i povratni krug – 1. dio: Zaštitne mjere protiv električnog udara (EN 50122-1:2011)

Railway applications – Fixed installations – Electrical safety, earthing and the return circuit – Part 1: Protective provisions against electric shock (EN 50122-1:2011)

PODRUČJE PRIMJENE:

Ova europska norma utvrđuje zahtjeve za zaštitne mjere koje se odnose na električnu sigurnost u sklopu stabilnih postrojenja izmjeničnih i/ili istosmjernih elektrovučnih sustava te svih instalacija koje ti sustavi mogu ugroziti.

Također se primjenjuje na sve aspekte stabilnih postrojenja nužne za osiguravanje električne sigurnosti tijekom radova na održavanju elektrovučnih sustava.

Ova se europska norma **primjenjuje** na sve nove mreže i sve veće preinake postojećih mreža za sljedeće elektrovučne sustave:

- a) željezničke sustave
- b) sustave vođenoga masovnog prijevoza poput
 - 1) tramvaja
 - 2) uzdignute ili podzemne željeznice
 - 3) planinske željeznice
 - 4) sustava trolejbusa
 - 5) magnetsko levitacijskih sustava koji upotrebljavaju sustav kontaktne mreže
- c) sustave za prijevoz materijala.

Ova europska norma **ne primjenjuje** se na:

- d) rudničke vučne sustave u podzemnim rudnicima
- e) dizalice, prenosive platforme i sličnu prijevoznu opremu na tračnicama ili privremene konstrukcije (npr. izložbene konstrukcije) ako se navedena oprema ne napaja izravno ili putem transformatora iz sustava kontaktne mreže te ako nije ugrožena sustavom napajanja električne vuče
- f) ovješene žičare
- g) uspinjače.

Ova europska norma ne utvrđuje radna pravila za obavljanje održavanja.

Hrvatski tekst norme HRN EN 50122-1:2011 pripremio je tehnički odbor HZN/TO E9, *Električna oprema za željeznicu* Hrvatskoga zavoda za norme.

Projekt prevođenja harmoniziranih europskih norma na hrvatski jezik (SA/CEN/2021-02 i SA/CLC/2021-02)

Projekt *Translation of European standardization documents into Community languages* nastao je u suradnji EK-a i Središnje uprave CEN-a i CENELEC-a (CCMC), a na temelju Okvirnih partnerskih sporazuma te Posebnih sporazuma.

Uporište za Projekt je Uredba (EU) br. 1025/2012 o europskoj normizaciji, a uz Hrvatski zavod za norme na projektu SA/CEN/2021-02 u razdoblju 2021. – 2022. godine sudjelovala su 23 nacionalna normirna tijela, dok je na projektu SA/CLC/2021-02 sudjelovalo 20 nacionalnih normirnih tijela.

Struktura financiranja Projekta određena je na način da EK financira 75 % troškova podugovaranja, a u 100 %-tnom iznosu *in-house* prihvatljive aktivnosti (prevođenje, stručna redakтура i lektura).

Za prevođenje, stručnu redakтуру i lekturu podugovorena je agencija Integra d.o.o. HZN je na ovome projektu suradnju uvjetovao uporabom alata za računalno potpomognuto prevođenje (TRADOS) kako bi, osim konačnih prijevoda norma, dobio i prijevodnu memoriju kao podlogu za izgradnju terminoloških baza. Prednost je toga pristupa uspostava ujednačene terminologije kao važnoga alata za prevođenje norma u HZN-u u budućnosti.

Priredila: Ana Marija Boljanović

Poziv na međunarodnu IECEx konferenciju o protueksplozijskoj zaštiti

Pripremio: Igor Božičević

Konferencija pod nazivom 2024 IECEx International Conference održat će se 14. i 15. ožujka 2024. godine u Podstrani kod Splita

Međunarodnu konferenciju zajedno organiziraju Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo (IEC), Međunarodni sustav za ocjenu sukladnosti proizvoda namijenjenih uporabi u prostorima ugroženim eksplozivnom atmosferom s pripadajućim uslugama (IECEx), Gospodarska komisija Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE), Hrvatski zavod za norme (HZN) i Fiditas.

Kao mjesto održavanja ovoga važnog normizacijskog događaja odabrana je Republika Hrvatska koja uspješno vodi važno međunarodno tajništvo IEC-ova pododbora 31J iz Zagreba još od 1981. godine. Ovaj događaj je iznimno bitan za hrvatsko gospodarstvo u cjelini, posebno zbog najave dolaska oko 200 stručnjaka u ovome interdisciplinarnom području tehnike iz 43 zemlje svijeta.

Također, kao nastavak ove konferencije, od 18. do 29. ožujka 2024. svakodnevno će se održavati i sastanci 6 različitih radnih skupina, projektnih timova i skupina za održavanje normi međunarodnoga IEC-ova tehničkog odbora 31 (IEC TC 31) s pododborima na temu zaštite od eksplozije eksplozivne atmosfere u industriji.

IECEx sustav je globalno prepoznatljiv sustav za ocjenjivanje sukladnosti u području protueksplozijske zaštite. IECEx certifikati jamstvo su kvalitete i pouzdanosti u certificirani proizvod ili uslugu. Iskustva iz proteklih 25 godina uz snažnu potporu UN-a i najvećih svjetskih kompanija u industriji energenata, rudarstvu, ali i kemijskoj, farmaceutskoj, brodograđevnoj, drvoprerađivačkoj i prehrambenoj industriji, navode na zaključak da će utjecaj IECEx-a u budućnosti sve više rasti.

Zbog toga očekuje se značajan interes hrvatskih gospodarstvenika, predstavnika akademske zajednice iz područja tehnike, regulatornih tijela i službi za nadzor nad tržištem jer će na ovoj konferenciji moći razmijeniti iskustva s kolegama iz različitih zemalja svijeta.

Radni jezik konferencije je engleski.

Zainteresirani polaznici mogu se besplatno prijaviti za sudjelovanje na konferenciji putem sljedeće poveznice <https://www.iecex.com/meeting-and-events/2024-annual-meetings-3/>

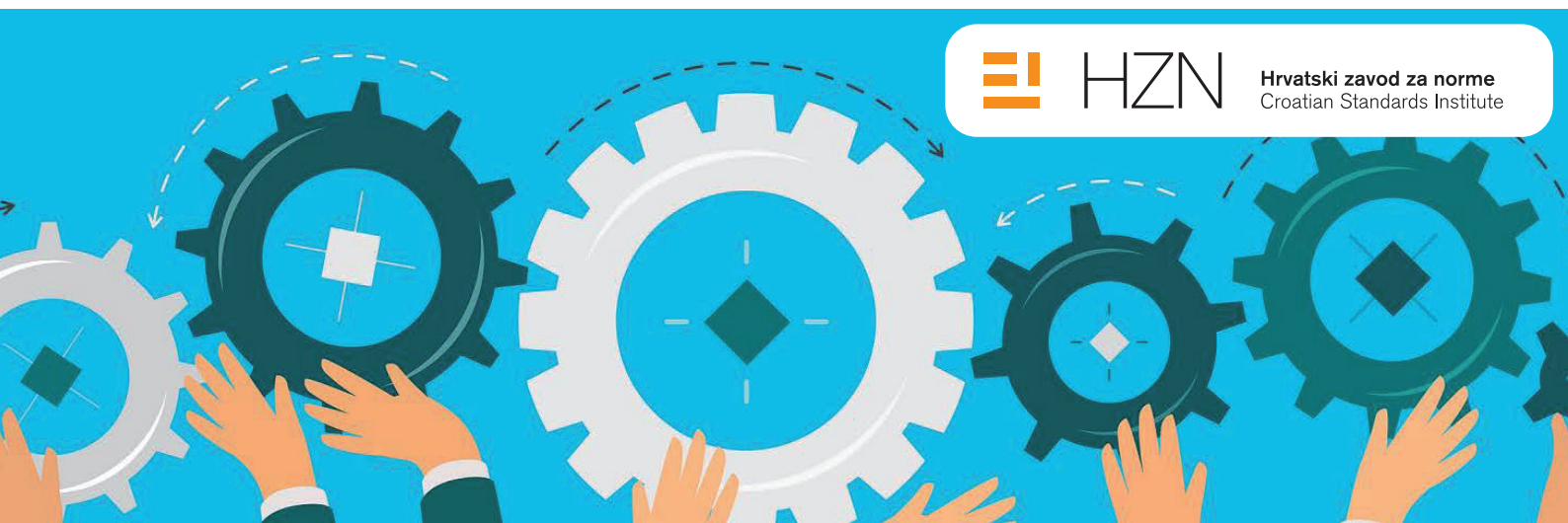
Program konferencije dostupan je na poveznici <https://www.iecex.com/meeting-and-events/2024-annual-meetings-3/>

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih članova i članova promatrača HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluke u prosincu 2023. godine.

Tablica – Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2023-12-31
Članovi promatrači	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	7
Fizičke osobe	0
Ukupno članova promatrača	7
Redoviti članovi	
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	153
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove	17
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore i udruženja registrirana u Sudskom registru	7
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva i udruge osnovane prema Zakonu o udrugama i registrirane u Registru udruga	10
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – osnovne i srednje škole	2
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – visokoškolske ustanove	22
Fizičke osobe – pojedinci	19
Fizičke osobe – obrtnici	1
Tijela državne uprave	25
Ukupno redovitih članova	257
Ukupno članova HZN-a	264

Odluke Upravnog vijeća vezane za članstvo u HZN-u

NOVI ČLANOVI

Prihvaćaju se prijave za članstvo u Hrvatskom zavodu za norme pristigle u vremenskom razdoblju od rujna do 31. prosinca 2023. godine.

Pravna/fizička osoba	Vrsta članstva	Mjesto
Branimir Jevšnik	Redovito	Samobor
HRVATSKA UDRUGA IZVOĐAČA SUHE GRADNJE	Redovito	Zagreb
MEDICINSKI FAKULTET U RIJECI	Promatračko	Rijeka
CENTAR ZA DIGITALNU IZGRADNJU HRVATSKA	Redovito	Zagreb
INSTITUT ZA OCEANOGRAFIJU I RIBARSTVO	Redovito	Split
PORSCHE eBIKE PERFORMANCE d.o.o.	Redovito	Sveta Nedelja
Igor Župančić	Redovito	Zagreb

PRESTANAK ČLANSTVA

Donosi se Odluka o prestanku članstva u Hrvatskom zavodu za norme zbog neizvršavanja obveze člana.

Pravna/fizička osoba	Vrsta članstva	Mjesto
MARUŠIĆ RADOVČIĆ NIVES	Redovito	Zagreb

Kako članstvom u HZN-u pridonijeti pripremi hrvatskih norma?

Svi zainteresirani predstavnici mjerodavnih tijela državne uprave, proizvođača, ispitnih i potvrđenih institucija, razvojnih, obrazovnih i znanstvenih ustanova, gospodarskih i obrtničkih komora, stručnih udruženja, udruga potrošača okupljeni u tehničkim odborima u HZN-u konsenzusom odlučuju o tehničkim pitanjima i predlažu prihvaćanje norma u hrvatsku normizaciju.

Pozivaju se svi zainteresirani da se uključe u članstvo HZN-a, da daju doprinos razvoju hrvatske normizacije te da promiču dragovoljnu primjenu norma u Republici Hrvatskoj.

Više o članstvu u Hrvatskom zavodu za norme možete pronaći na [našoj mrežnoj stranici](#).

Međunarodne norme podupiru sustave poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda

Plan normizacije pametne poljoprivrede

Plan je izradila ISO-ova Strateška savjetodavna skupina (SAG) za pametnu poljoprivredu, skupina ISO-ovih stručnjaka pod zajedničkim vodstvom ANSI-ja i DIN-a, članova ISO-a iz SAD-a, odnosno Njemačke. 150 stručnjaka iz 20 zemalja analiziralo je norme u cijelom lancu vrijednosti hrane. Devet tematskih područja ispitano je u odnosu na UN-ove ciljeve održivog razvoja: proizvodnja usjeva, uzgoj stoke, urbana poljoprivreda, nazivlje i semantika, socijalni elementi, lanci opskrbe, proizvođači izvorne opreme, prilagodba klimatskim promjenama, okoliš i podaci.

Ključni dio plana opsežne su preporuke za nove projekte normizacije u svim lancima poljoprivrede i hrane te strukturne preporuke za međunarodnu suradnju. Razvoj je usmjeren na ujednačeno nazivlje poljoprivrede i temeljne zahtjeve za sustave utemeljene na podacima u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije. Glavni je naglasak na normizaciji vrsta poljoprivrednih podataka, uz stvaranje registra vrsta podataka kako bi se olakšala njihova razmjena. Time se stvara jedinstvena referentna arhitektura podataka u vrijednosnom lancu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Nakon dovršetka plana za pametnu poljoprivredu, Christoph Winterhalter, predsjednik Izvršnog odbora DIN-a i potpredsjednik ISO-a za politiku, izjavio je: „Normizacija može pomoći da se iskoristi puni potencijal tehnologije u stvaranju vrijednosti u lancu poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Razmotrivši ne samo poljoprivrednu

proizvodnju već i segmente proizvodnje ispred i iza nje u lancu te distribuciju hrane, sada možemo prvi put dati sveobuhvatnu i strukturiranu preporuku potreba za normizacijom i pretvoriti ih u konkretne projekte.”

Sergio Mujica, glavni tajnik ISO-a, izjavio je:

„Suradnja između pojedinih institucija i stručnjaka ključna je za široko i stalno rastuće područje pametne poljoprivrede. ISO-ova Strateška savjetodavna skupina za pametnu poljoprivredu omogućila je da se prvi put na međunarodnoj razini izradi plan normizacije za poljoprivredno-prehrambeni sektor. Radujemo se početku rada u okviru našega novog tehničkog odbora početkom 2024. godine kako bismo te ideje ostvarili.”

Međunarodna suradnja u pametnoj poljoprivredi

ISO je osnovao novi tehnički odbor (ISO/TC 347) za sustave poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (*agrifood systems*) utemeljene na podacima čiji je cilj povećati interoperabilnost u poljoprivrednom sektoru i odgovoriti na potrebe istaknute u planu normizacije pametne poljoprivrede. Tomu radu, koji će započeti u travnju 2024. godine, mogu pridonijeti sva nacionalna normizacijska tijela ISO-a.

Izvor: ISO
Prijevod: Tatjana Majić

Making lives
easier, safer
and *better.*

TRENDOVI U NORMAMA

[NOVO] Upravo je objavljena norma ISO/IEC 42001 - Glavna norma za upravljanje umjetnom inteligencijom u organizacijama

ISO/IEC 42001:2023 Information technology – Artificial intelligence – Management system

Što je ISO/IEC 42001?

ISO/IEC 42001 međunarodna je norma kojom se utvrđuju zahtjevi za uvođenje, primjenu, održavanje i neprestano poboljšavanje sustava upravljanja umjetnom inteligencijom (AIMS) u organizacijama. Namijenjen je subjektima koji isporučuju ili upotrebljavaju proizvode ili usluge koji se temelje na umjetnoj inteligenciji (UI) i osigurava odgovoran razvoj i upotrebu sustava UI-ja.

Zašto je norma ISO/IEC 42001 važna?

ISO/IEC 42001 prva je međunarodna norma za sustave upravljanja umjetnom inteligencijom koja pruža dragocjene smjernice za to polje tehnologije koje se brzo mijenja. Bavi se karakterističnim pitanjima umjetne inteligencije, npr. etičkim problemima, transparentnošću i neprestanim učenjem. Utvrđuje strukturirani način na koji organizacije mogu upravljati rizicima i prilikama povezanim s umjetnom inteligencijom uz ravnotežu između inovacija i etičnosti.

Koristi:

- okvir za upravljanje rizicima i prilikama
- dokaz odgovorne upotrebe umjetne inteligencije
- sljedivost, transparentnost i pouzdanost
- uštede troškova i veća učinkovitost razvoja umjetne inteligencije.

ČESTA PITANJA

Kome je namijenjena norma ISO/IEC 42001?

Organizacijama svih veličina koje razvijaju, isporučuju ili primjenjuju proizvode ili usluge utemeljene na umjetnoj inteligenciji.

Primjenjuje li se norma na sve sustave umjetne inteligencije?

Da, namijenjena je za primjenu u raznim aplikacijama i kontekstima umjetne inteligencije.

Što je sustav upravljanja umjetnom inteligencijom?

Sustav upravljanja umjetnom inteligencijom, utvrđen u normi ISO/IEC 42001, skup je međusobno povezanih ili međudjelujućih elemenata organizacije čiji je cilj utvrđivanje politike i ciljeva te postupaka za ostvarenje tih ciljeva u vezi s odgovornim razvojem, isporukom ili uporabom sustava umjetne inteligencije.

ISO/IEC 42001 utvrđuje zahtjeve i daje smjernice za uvođenje, primjenu, održavanje i neprestano poboljšavanje sustava upravljanja umjetnom inteligencijom u kontekstu organizacije.

Koja je svrha norme ISO/IEC 42001?

ISO/IEC 42001 daje organizacijama sveobuhvatne smjernice potrebne za odgovornu i djelotvornu primjenu umjetne inteligencije unatoč njezinom brzom razvoju. Obuhvaća razne aspekte umjetne inteligencije i prikazuje integrirani pristup upravljanju projektima umjetne inteligencije, od procjene rizika do djelotvornog postupanja s njima.

Koje su glavne koristi norme ISO/IEC 42001?

- **Odgovorna umjetna inteligencija:** osigurava etičnu i odgovornu primjenu umjetne inteligencije.
- **Upravljanje ugledom:** povećava povjerenje u primjenu umjetne inteligencije.
- **Zakonitost upravljanja umjetnom inteligencijom:** podupire usklađenost sa zakonima i propisima.
- **Praktične smjernice:** pomaže u djelotvornom upravljanju rizicima povezanim s umjetnom inteligencijom.
- **Otkrivanje prilika:** potiče inovacije unutar strukturiranog okvira.

Koje vrste normi ISO ima za umjetnu inteligenciju?

ISO ima niz normi koje pomažu u ublažavanju rizika i iskorištavanju prednosti umjetne inteligencije, uključujući ISO/IEC 22989, kojom se uspostavlja nazivlje i opisuju pojmovi u području umjetne inteligencije; ISO/IEC 23053, kojom se uspostavlja okvir umjetne inteligencije i strojnog učenja (ML) za opisivanje generičkog sustava umjetne inteligencije pomoću tehnologije ML-a; i ISO/IEC 23894, koja organizacijama daje smjernice za upravljanje rizicima povezanim s umjetnom inteligencijom.

Kao norma za sustave upravljanja, ISO/IEC 42001 može se smatrati krovnim dokumentom za dobro upravljanje organizacijom u vezi s umjetnom inteligencijom. Opisuje praktičan način provedbe odluka koje proizlaze iz sustava upravljanja umjetnom inteligencijom.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno

Datum objave: prosinac 2023..

Izdanje: 1.

Broj stranica: 1

Tehnički odbor: ISO/IEC JTC 1/SC 42

ICS: 35.020; 03.100.70

PROČITAJTE ISJEČAK IZ NORME

(pretpregled norme na ISO-ovoj internetskoj platformi za pretraživanje (OBP))

[NOVO] GRADIMO SA SAMOPOUZDANJEM - Osiguranje kvalitete aditivne proizvodnje

ISO/ASTM 52939:2023

Additive manufacturing for construction – Qualification principles – Structural and infrastructure elements

U ovom se dokumentu navode zahtjevi za osiguranje kvalitete aditivne gradnje (AC) povezani s građevinskim projektima u kojima se za gradnju primjenjuju tehnike aditivne proizvodnje. Zahtjevi su neovisni o materijalima i kategoriji procesa koji se primjenjuju.

Dokument se ne odnosi na metale.

U dokumentu se navode kriteriji za postupke aditivne gradnje, značajke bitne za kvalitetu i čimbenici rada sustava aditivne gradnje. Navode se aktivnosti i sekvence unutar ćelije aditivne gradnje (mjesto aditivne gradnje) i projekta.

Dokument se primjenjuje na sve tehnologije aditivne proizvodnje građevnih (nosivih i nenosivih), konstrukcijskih i infrastrukturnih proizvoda za stambene i poslovne namjene. Temelji se na pristupu usmjerenom na procese.

Dokument ne obuhvaća aspekte okoliša, zdravlja i sigurnosti koji se odnose na postavke opreme za tisak, rukovanje materijalima, rad robotske opreme te pakiranje opreme i/ili proizvoda radi prijevoza. Na njih se primjenjuju smjernice dobavljača materijala, smjernice za rad robotske opreme te lokalni i regionalni propisi.

Dokument ne obuhvaća odobrenja projekta ni karakterizaciju i ispitivanje svojstava materijala.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno Datum objave: prosinac 2023.

Izdanje: 1. Broj stranica: 44

Tehnički odbor: ISO/TC 261

ICS: 25.030

PROČITAJTE ISJEČAK IZ NORME

(pretpregled norme na ISO-ovoj internetskoj platformi za pretraživanje (OBP))

[NOVO] ODZIV I SPAŠAVANJE U HITNIM SITUACIJAMA - Kako se pripremiti za hitne situacije u području javnog zdravstva

ISO 5477:2023

Health informatics – Interoperability of public health emergency preparedness and response information systems

Ovaj dokument sadrži poslovna pravila za informacijske sustave pripravnosti i odziva u hitnim situacijama (EPR) u području javnog zdravstva.

Uključuje opis područja primjene informacijskih sustava EPR-a. Uključuje i informativni okvir za povezivanje postojećih semantičkih standarda interoperabilnosti za pripravnost i odziv u hitnim situacijama s informacijskim sustavima EPR-a u području javnog zdravstva.

Dokument je u prvom redu namijenjen tvorcima politike (u vladama ili organizacijama), regulatorima, projektantima te voditeljima, analitičarima i programerima sustava EPR-a u području javnog zdravstva. Sadržaj je zanimljiv i drugim dionicima kao što su subjekti koji se bave upravljanjem incidentima, onima koji se bave obrazovanjem u području javnog zdravstva, normizacijskim tijelima i akademskoj zajednici.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno Datum objave: prosinac 2023.

Izdanje: 1. Broj stranica: 59

Tehnički odbor: ISO/TC 215

ICS: 01.040.35; 35.240.80

[NOVO] VODA ZA ŽIVOT - Prilagodba vodoprivrednih usluga utjecajima klimatskih promjena

ISO 24566-1:2023

Drinking water, wastewater and storm water systems and services – Adaptation of water services to climate change impacts – Part 1: Assessment principles

U ovom se dokumentu utvrđuju načela za uključivanje učinaka klimatskih promjena u aktivnosti planiranja i projektiranja koje vodoprivredna poduzeća provode radi pružanja usluga. Uključuje metodologije za procjenu načela u kontekstu klimatskih promjena i primjere načinjenih prilagodbi.

NAPOMENA: Učinci i strategije odziva povezanih s oborinskim vodama, vodom za piće i otpadnim vodama bit će uključeni u norme ISO 24566-2:—^[1], ISO 24566-3:—^[2], odnosno ISO 24566-4:—^[3], s primjerima načinjenih prilagodbi.

^[1] U izradi. Faza u trenutku objave: ISO/DIS 24566-2:2023.

^[2] U izradi. Faza u trenutku objave: ISO/CD 24566-3:2023.

^[3] U izradi. Faza u trenutku objave: ISO/CD 24566-4:2023.

OPĆE INFORMACIJE

Status: objavljeno Datum objave: studeni 2023.

Izdanje: 1. Broj stranica: 27

Tehnički odbor: ISO/TC 224

ICS: 03.080.30; 13.020.30; 13.060.01

Izvor: ISO insights - newsletter
Priredila: Sandra Knežević
Prijevod: Tatjana Majić

Na svijetu ne manjka sunca, a ono može pokriti sve naše potrebe za električnom energijom. Unatoč tome, gotovo **700 milijuna ljudi** nema pristup električnoj struji. Sunce je čist i obnovljiv izvor energije, pa ima potencijal smanjiti emisije ugljika i riješiti probleme klimatskih promjena.

Solarni fotonaponski uređaji (PV) rješenje su za iskorištavanje Sunčeve energije i jedan od najjeftinijih načina proizvodnje električne struje u većini zemalja. Proizvodnja energije iz solarnih fotonaponskih sustava povećana je u **2022. godini** za 26 %, što je najveći rast među obnovljivim izvorima. Očekuje se da će nastaviti rasti te 2027. godine preteći rast proizvodnje energije iz ugljena.

Solarni fotonaponski uređaji stoga mogu pomoći zemljama da ispune ciljeve povezane s klimom, smanje emisije ugljika i svima osiguraju pristup električnoj struji.

Međutim, solarne fotonaponske elektrane vrlo su složeni sustavi, sastavljeni od tisuća komponenata koje su kombinirane i povezane na različite načine. Često ih se smatra skupima, unatoč činjenici da dugoročni povrat ulaganja može biti znatan.

Roger Taylor stručnjak je za fotonaponsku industriju te voditelj radnih skupina i glavni ocjenjivač **IECRE-a**, IEC-ova sustava za certifikaciju prema normama za sustave obnovljive energije. On ističe da su niski operativni troškovi veliki plus fotonaponskih elektrana.

„Sunčeva je svjetlost besplatna“, rekao je. “Kad je uhvatimo, jeftino ju je održavati. Zapravo, oko 80 % ukupnih troškova cijeloga životnog ciklusa elektrane nastaje u godini izgradnje, a dobro izgrađena elektrana proizvodi električnu struju 30 ili 40 godina. Zato je važno od samog početka mudro ulagati u kvalitetne proizvode i dobro projektiranje te izgradnju.“

IECEE, IEC-ov sustav shema ocjene sukladnosti elektrotehničke opreme i sastavnica, vodi program koji omogućuje pristup kvalificiranim ispitnim laboratorijima za certifikaciju fotonaponskih komponenti i modula u skladu s odgovarajućim IEC-ovim normama.

IECEE-ovi certifikati za fotonaponske sustave dokazuju da su svi elementi i komponente sustava projektirani, proizvedeni i ispitani u skladu s IEC-ovim međunarodnim normama, što znači da oni u cijelom svijetu ispunjavaju zahtjeve kvalitete i sigurnosti. Ti certifikati omogućuju proizvođačima fotonaponskih instalacija da na jednostavan i pouzdan način pronađu komponente koje će im omogućiti izradu visokokvalitetnih fotonaponskih proizvoda i sustava.

Donose prednosti gospodarstvu i krajnjim korisnicima, ali i vladama, jer podupiru političke inicijative i poticaje koji su ključni za ostvarenje ciljeva povezanih s klimom.

Pročitajte cijelu priču u najnovijem broju časopisa **e-tech**.

Izvor: **IEC**
Priredio: Ivo Andreis
Prijevod: Tatjana Majić

Nova norma za označivanje metalnih ventila

pridonosi sigurnosti opreme pod tlakom

Industrijski ventili mehanički su uređaji koji reguliraju protok tekućine ili plina u sustavu otvaranjem, zatvaranjem ili djelomičnim propuštanjem. Važni su u brojnim područjima života jer povećavaju učinkovitost i osiguravaju preciznu regulaciju i opću sigurnost u raznim industrijskim procesima.

Nova norma, [EN 19:2023, Marking of metallic valves](#) važna je prekretnica. Ta krovna norma bitna je jer obuhvaća sve opće karakteristike i zahtjeve za označivanje industrijskih metalnih ventila. Usklađena je s osnovnim sigurnosnim zahtjevima iz točke 3.3. Priloga I. Direktive 2014/68/EU o opremi pod tlakom. Nudi sustavan pristup označivanju i obilježavanju opreme pod tlakom.

Ta krovna norma, predviđena za primjenu u kombinaciji s normama za pojedini proizvod, predstavlja čvrst okvir koji osigurava kvalitetu i sukladnost ventila.

Direktiva o opremi pod tlakom ključna je za sigurnost ove opreme u Europskoj uniji. Njome se utvrđuju bitni sigurnosni zahtjevi, promiče pristup tržištu na temelju sukladnosti s normama, pridonosi usklađivanju među članicama EU-a, štite potrošači i okoliš, osigurava pravni okvir i olakšava međunarodna trgovina zahvaljujući usklađenim normama za proizvode koji ulaze na tržište EU-a. To je u skladu s ciljem jedinstvenog tržišta EU-a da se olakša slobodno kretanje roba, zbog čega su važni jedinstveni zahtjevi za proizvode na temelju europskog pristupa usklađivanju koji obuhvaća bitne sigurnosna gladišta.

Prva verzija norme [EN 19:2023, Marking of metallic valves](#) objavljena je 1975. godine. Nova verzija pomno je razrađena u tehničkom odboru [CEN/TC 69, Industrial valves](#), čije tajništvo vodi AFNOR, francusko normizacijsko tijelo.

CEN-CENELEC-ova radionica o inovativnim rješenjima za infrastrukturu za punjenje električnih vozila, usmjerenu na korisnika

CEN-CENELEC-ova radionica o inovativnim rješenjima za infrastrukturu za punjenje električnih vozila, usmjerenu na korisnika pokrenuta je 7. srpnja 2023. godine.

CEN-CENELEC-ova radionica o inovativnim rješenjima za infrastrukturu za punjenje električnih vozila, usmjerenu na korisnika pokrenuta je 7. srpnja 2023. godine.

Registrirani sudionici radionice dogovorili su se o nacrtima Sporazuma s radionice (CWA).

Javna rasprava traje 30 dana i završava 9. veljače 2024. godine. Komentari se mogu podnijeti tajniku radionice Javieru Lópezu (jlopezr@une.org) na obrascu za komentiranje u nastavku.

Sudionici radionice razmotrit će komentare prije objave sporazuma s radionice.

Preuzmite dokumente:

Nacrti sporazuma:

- [Guidelines for operators to implement advanced smart charging and management strategies](#)
- [Charging stations of the future — Stations models considering users' expectations](#)

Obrazac za komentiranje

Pogledajte najavu radionice

Izvor: [CEN/CENELEC](#)
Prijevod: Tatjana Majić

30 Years of Standards Supporting

The Single Market

Sigurne igračke na cijelome jedinstvenom tržištu zahvaljujući europskim normama!

Uzimajući u obzir nedavni prijedlog Uredbe EU-a o sigurnosti igračaka, reviziju Direktive o sigurnosti igračaka i, što je najvažnije, nadolazeće blagdane, CEN i CENELEC razmatraju ulogu europskih normi u sigurnosti svih igračaka kojima se trguje na jedinstvenom tržištu.

Tehnički odbor CEN/TC 52, *Safety of toys* izrađuje norme koje podupiru bitne zahtjeve Direktive o sigurnosti igračaka. Sigurnost igračaka predmet je raznih normi i proizvođači se pridržavaju smjernica koje se odnose na pojedine vrste igračaka. Neke norme, npr. EN 71-2:2020, *Safety of toys - Part 2: Flammability* bave se horizontalnim pitanjima sigurnosti, npr. otpornošću igračaka na požar.

Neke se odnose na određenu vrstu igračaka, npr. EN 71-4:2020, *Safety of toys – Part 4: Experimental sets for chemistry and related activities*, i EN 71-14:2018, *Safety of toys - Part 14: Trampolines for domestic use*. Tehnički odbor CLC/TC 61, *Safety of household and similar electrical appliances* bavi se električnim značajkama igračaka. Njegova je norma npr. EN IEC 62115:2020, *Electric toys – Safety*.

Harmonizirane su norme one čiju je izradu Europska komisija zatražila od jedne ili više priznatih europskih normizacijskih organizacija (CEN, CENELEC i ETSI) kako bi proizvođačima osigurala pretpostavku o sukladnosti sa zakonskim zahtjevima. I postojeća Direktiva o sigurnosti igračaka i prijedlog Uredbe o sigurnosti igračaka uključuju primjenu harmoniziranih normi za pretpostavku o sukladnosti.

CEN i CENELEC sudjeluju u tekućim raspravama o novom prijedlogu. Primjer je izlaganje g. Christiana Wetterberga, predsjednika CEN-ova tehničkog odbora za sigurnost igračaka, na saslušanju u Europskom parlamentu pred Odborom za unutarnje tržište i zaštitu potrošača na temu sigurnosti igračaka.

Norme za sigurnost igračaka neprestano se razvijaju kako bi odrazile nova saznanja. Ključnu ulogu u tom procesu imaju ugledni proizvođači. Oni unose znanja i iskustvo iz stvarnog svijeta izrade sigurnih igračaka i tako utječu na tvorce politike i normizacijska tijela.

Zahvaljujući europskim normama, roditelji i skrbnici, bez obzira na kojem području jedinstvenoga europskog tržišta žive, mogu biti sigurni u visoku kvalitetu i sigurnost igračaka kojima se njihova djeca igraju ili koje će dobiti na dar!

CEN i CENELEC ponosni su što izrađuju norme koje čine naše igračke i naše blagdane sigurnijima.

Saznajte više o ulozi normi na jedinstvenom tržištu u našoj kampanji „30 godina normi kao potpore jedinstvenom tržištu“ ili se pridružite razgovoru putem hashtaga [#SingleMarket30](#).

Izvor: CEN/CENELEC
Prijevod: Tatjana Majić

PRIOPĆENJE ZA TISAK

Bruxelles, 12. siječnja 2024.

‘BUDIMO EUROPA’: CEN I CENELEC POZDRAVLJAJU BELGIJSKO PREDsjedANJE VIJEĆEM EU-a

Belgija je 1. siječnja od Španjolske preuzela **predsjedanje Vijećem Europske unije**, a mandat će trajati do lipnja 2024. godine. CEN i CENELEC, zajedno sa svojim belgijskim članovima, **NBN-om**, Belgijskom organizacijom za norme i normizaciju, i **CEB-BEC-om**, belgijskim elektrotehničkim odborom, obvezali su se na suradnju s belgijskim predsjedništvom kako bi osigurali da europske norme budu prepoznate kao nezaobilazno sredstvo rješavanja sadašnjih i budućih problema s kojima se Europska unija suočava.

Kao dvije službeno priznate europske normizacijske organizacije, CEN i CENELEC raduju se prilici da kroz normizaciju podrže neke od prioriteta novog predsjedništva:

• Zalaganje za vladavinu prava, demokraciju i jedinstvo

Belgijsko predsjedništvo posvetit će se demokraciji, vladavini prava i temeljnim pravima. To uključuje jačanje sudjelovanja građana, povećanje kvalitete obrazovanja, promicanje slobode medija i poticanje digitalne tranzicije kreativnih sektora. Predsjedništvo je posvećeno i pružanju potpore zemljama kandidatkinjama u pripremi za buduće pristupanje Europskoj uniji.

Europske norme (EN) prihvaćaju se kao nacionalne norme u sve 34 zemlje koje imaju nacionalna normizacijska tijela ili nacionalne odbore koji su članovi CEN-a i CENELEC-a. Među njima su članovi iz [zemalja kandidatkinja za članstvo u EU-u](#), npr. Institut za standardizaciju Srbije (ISS) i Institut za normizaciju Republike Sjeverne Makedonije (ISRSM). U ostalim zemljama kandidatkinjama normizacijska tijela imaju status [pridruženog člana](#) CEN-a i CENELEC-a, npr. Institut za normizaciju Moldavije (ISM) i Ukrajinski znanstveno-istraživački i edukacijski centar za normizaciju, certifikaciju i kvalitetu (SE UkrNDNC). Ta suradnja može pružiti veliku potporu u stvaranju veza između EU-a i država kandidatkinja te olakšati njihov postupak pristupanja.

• Jačanje konkurentnosti EU-a

Belgijsko predsjedništvo naglašava važnost dugoročne konkurentnosti EU-a i potrebu za usklađenim i jednostavnijim zakonodavnim okvirom. Kako bi se to postiglo, Predsjedništvo će se usredotočiti na jačanje gospodarske sigurnosti, promicanje europskoga tehnološkog vodstva i jačanje uloge istraživanja i razvoja u poticanju konkurentnosti.

Europska normizacija ima dugu povijest poticanja konkurentnosti na jedinstvenom tržištu. Usklađene norme (hEN) izrađuju se radi pretpostavke o sukladnosti sa zakonodavstvom EU-a pružajući poduzećima jednostavniji način usklađivanja sa zakonodavstvom EU-a. Istaknuti primjeri uključuju Direktivu o radijskoj opremi („RED“), Direktivu o niskonaponskoj opremi, Uredbu o sigurnosti strojeva i [Direktivu o sigurnosti igračaka](#).

CEN i CENELEC podupiru zalaganje Predsjedništva za istraživanje i razvoj. Normama se može olakšati prijenos znanja stečenog istraživanjem na tržište. U novije vrijeme CEN i CENELEC podržavaju [nastojanje Europske komisije](#) da podigne svijest o tome kako znanstvenici mogu iskoristiti prilike koje pruža normizacija.

• Težnja zelenoj i pravednoj tranziciji

Zelena tranzicija ključna je za budućnost Europske unije i cijelog planeta. Belgijsko predsjedništvo poticat će energetsku i klimatsku tranziciju promicanjem kružnog gospodarstva, prilagodljivosti klimatskim promjenama, održivoga gospodarenja vodama i stabilne opskrbe energijom.

Članovi CEN-a i CENELEC-a preuzeli su obvezu da će iskoristiti prednosti normi za ostvarenje zelene tranzicije. U okviru nekoliko tema ključnih za tranziciju provode se normizacijske aktivnosti. Naprimjer, CEN i CENELEC uspostavili su novi [tehnički odbor za kružno gospodarstvo](#) kako bi povećali kružnost proizvoda. Rade i na učinkovitijoj potrošnji energije kroz normizaciju u tehničkim odborima za [mjerenje i kontrolu električne energije](#), odnosno [energetsku učinkovitost zgrada](#).

Potrebno je prepoznati važnu ulogu normi, često skrivenih potrošača, u uvođenju novih tehnologija koje olakšavaju stalni razvoj prema održivijem i zdravijem društvu u okruženju globalne konkurencije. Značajan doprinos daju norme za [„potpuno električno društvo“](#).

• Jačanje socijalnog i zdravstvenog programa EU-a

Belgijsko predsjedništvo teži uključivijoj i pravednijoj Europskoj uniji. S obzirom na nedavne zdravstvene krize vidi i potrebu za boljom pripravnošću na krize, sa snažnijim i otpornijim lancem opskrbe lijekovima i planom revitalizacije radne snage EU-a u zdravstvenom sektoru.

CEN i CENELEC posvećeni su povećanju uključivosti u normizaciji kako bi bolje predstavljala raznolikost korisnika normi. U okviru svoje predanosti [UNECE-ovoj Deklaraciji o normama koje uzimaju u obzir aspekte spolova](#), CEN i CENELEC uveli su Akcijski plan za ravnopravnost spolova. Izradili su norme za brojna područja zdravstva, npr. u tehničkom odboru za [in vitro dijagnostičke medicinske proizvode](#). Usklađene norme služe i za potporu politici EU-a u području zdravstvene skrbi, npr. Uredbi o medicinskim proizvodima i Uredbi o in vitro dijagnostičkim medicinskim proizvodima.

• Promicanje globalne Europe

Naposljetku, Predsjedništvo prepoznaje da EU mora igrati ključnu ulogu u rješavanju globalnih problema i utjeloviti vrijednosti otvorenosti, dijaloga i suradnje.

Kako bi postigao utjecaj na međunarodnoj razini, EU mora razviti gospodarske, sigurnosne i obrambene kapacitete. Ključan je aspekt u tom kontekstu multilateralnost, koji EU mora ojačati svojom predanošću otvorenoj, održivoj i odlučnoj trgovinskoj politici.

Normama se smanjuju zapreke trgovini i olakšava pristup europskim proizvodima i uslugama na globalnom tržištu. Globalni utjecaj europskoga normizacijskog sustava temelji se na sporazumima s [međunarodnim normizacijskim organizacijama](#) (ISO i IEC).

CEN i CENELEC uspostavili su partnerstva s [normizacijskim tijelima izvan Europe](#), naprimjer s Afričkom organizacijom za normizaciju (ARSO), Uredom za indijske standarde (BIS) i Kineskom administracijom za normizaciju (SAC).

Na početku transformacijske godine zajednica CEN-a i CENELEC-a spremna je surađivati s belgijskim predsjedništvom Vijeća EU-a kako bi pomogla da Europa bude sigurnija, zelenija i konkurentnija, oslanjajući se na snagu uspješnoga europskog normizacijskog sustava.

KONTAKT:

Za CEN i CENELEC:
Giovanni Collot
Account Manager Public Relations
Tel.: +32 474 98 21 17
E-pošta: gcollot@cencenelec.eu

Za BN:
Inge Reinders
Marketing Manager
Tel.: +32 473 36 46 43
E-pošta: inge.reinders@nbn.be

Za CEB-BEC:
Dirk De Moor
glavni tajnik
Tel.: +32 2 706 7984
E-pošta: dirk.demoor@ceb-pec.be

Izvor: CEN/CENELEC
Prijevod: Tatjana Majić

ETSI-jev sigurnosni profil za zaštitu pametnih telefona dobio certifikat francuske agencije za kibernetičku sigurnost, prvi takve vrste u svijetu

Sophia Antipolis, 12. siječnja 2024.

Francuska nacionalna agencija za kibernetičku sigurnost (ANSSI) dodijelila je certifikat ETSI-jevu sigurnosnom profilu (*Protection Profile*) mobilnih uređaja široke potrošnje u okviru globalnoga certifikacijskog okvira prema „Zajedničkim kriterijima“ (*Common Criteria*). To je bitan korak kojim se naglašava važnost sigurnosti za korisnike mobilnih uređaja. Radi se o prvom certifikatu koji je izdalo neko nacionalno tijelo za sveobuhvatan paket specifikacija za procjenu sigurnosti pametnih telefona.

Mobilni uređaji široke potrošnje podložni su sve većem broju kibernetičkih prijetnji. ETSI-jevom normom utvrđuju se glavni rizici za sigurnost i privatnost s kojima se korisnici suočavaju. Njome se osigurava i odgovarajuća zaštita kako bi se rizici za privatnost smanjili na najmanju mjeru, zaštitili podaci korisnika i povećalo povjerenje u sigurnost mobilnih uređaja široke potrošnje.

Cilj je norme pomoći proizvođačima mobilnih uređaja u certifikaciji sigurnosti svojih novih proizvoda. Također, ocjenjivačima nudi zajedničku metodologiju ocjenjivanja sigurnosti za mobilne uređaje široke potrošnje. S obzirom da se njome utvrđuju sigurnosni zahtjevi na temelju „Zajedničkih kriterija“, norma je prikladna za certifikacijske inicijative poput budućega Europskog akta o kibernetičkoj otpornosti.

ETSI-jev sigurnosni profil za mobilne uređaje široke potrošnje izvorno je objavljen kao tehnička specifikacija TS 103 732, a kasnije je prerađen i proširen te pretvoren u specifikaciju od više dijelova.

Osim osnovnih zahtjeva (TS 103 732-1), specifikacija sada obuhvaća i sve veću uporabu biometrijske autentifikacije (TS 103 732-2) na mobilnim uređajima široke potrošnje.

Treći dio tehničke specifikacije upotpunjuje sigurnosni profil definicijom konfiguracije vrednovanja (TS 103 932-1) i objedinjavanjem zahtjeva iz drugih dvaju dokumenata kako bi se proizvod mogao vrednovati kao cjelina.

ETSI je razvio paket specifikacija uz doprinos dionika iz cijelog ekosustava mobilnih komunikacija uključujući vodeće programere operativnih sustava, proizvođače pametnih telefona, mrežne operatere, regulatorna tijela i udruženja korisnika. Nove norme temelje se na ranijem temeljnom ETSI-jevu dokumentu, objavljenom 2020. godine kao europska norma EN 303 645, kojom se definiraju osnovni zahtjevi za kibernetičku sigurnost uređaja interneta stvari (IoT) široke potrošnje, koji se mogu primijeniti u raznim djelatnostima.

„Pametni telefoni i tableti ključni su za naš svakodnevni život“, kaže Alex Leadbeater, predsjednik ETSI-jeva tehničkog odbora za kibernetičku sigurnost koji je nadgledao razvoj revolucionarnih specifikacija. „Oni su također zlatni rudnik aplikacija, podataka i osobnih informacija koje nepošteni subjekti sve više nastoje iskoristiti na bilo koji način uključujući zlonamjerni softver i prisluškivanje mreže“.

„Istraživanje organizacije GSMA pokazalo je da je devet od deset potrošača u svijetu zabrinuto zbog sigurnosti i privatnosti podataka pametnih telefona, a 64 % potrošača navodi sigurnost kao „vrlo važnu“ u svojim kriterijima za kupnju pametnih telefona“, kaže Leadbeater. „Drago nam je što je francusko nacionalno tijelo za kibernetičku sigurnost službeno certificiralo ETSI-jev sigurnosni profil mobilnih uređaja široke potrošnje koji se koriste biometrijskom autentifikacijom.“

Izvešće ANSSI-ja o certifikaciji javno je dostupno (na francuskom jeziku) na sljedećoj poveznici:

[ANSSI-CC-PP-2023_02fr.pdf \(cyber.gouv.fr\)](#).

Izvor: ETSI
Priredila: Alica Glavaš
Prijevod: Tatjana Majić